

Az „ordas eszmék” éledésének példája a nyolcvanas évekből ^[1]

„Itt, ahol 1965-ben 40 évi szolgálat után 2000 forinttal rúgták seggbe [a] tanáromat, ahol a takarítónőnk kiemelt nyugdíjat kap, mert a fia főkatona, olyan Cinege féle barom. Cinege [Czinege Lajos] legutóbbi beszédében „imperistákat” mondott 1985-ben. Ahol naponta nyalják ki valamelyik orosz seggét, ahol internacionalizmus címén szaporítják a nemzetiségeket, Romániában baltával fejezték le a magyarokat, szegény Kós Károly is alig tudott megmenekülni 1945-ben. Hogy ma mi van, arról jobb nem beszélni, mert hiába szorul ökölbe az ember keze. A hős szlovákok is vígan hamisítják a történelmet.”

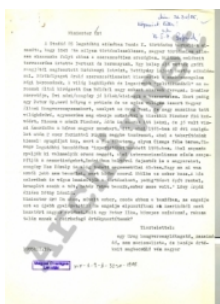
Bevezetés

A magyarországi pártállam létezésében a nyolcvanas éveket egyre érzékelhetőbben jellemezte a politikai-társadalmi erjedés. A növekvő elégedetlenség az államszervezetnél keletkezett iratokban „lecsapódott”, és képletesen szólva e dokumentumok egyfajta lakmuszpapírként is funkcionálnak: ugyanis gyakran tartalmaznak a lakosság írásban megfogalmazott gondolatait. Természetesen az egyébként jelentős számú beadvány nem reprezentatív módon ad számot az állampolgárok gondolkodásáról.

A művelődésügy az említett társadalmi folyamatok vizsgálatában kiemelt szerepet játszik. A legkülönbözőbb politikai döntések az oktatásban, a kulturális életben közvetett vagy éppen közvetlen változásokat generáltak, és a kultúrában végrehajtott szándékos módosítások is gyakran kavartak indulatokat. A változások ellenzői (ritkább esetben a helyeslői) a művelődést érintő esetekben nagyobb bátorsággal ragadtak tollat, és írták meg véleményüket a helytelennek vélt történésekről, mint egyéb helyzetekben.

Köpeczi Béla 1982 és 1988 között tevékenykedett művelődési miniszterként, és erdélyi származású művelt tudósként, politikusként nagyobb közbizalmat élvezett hasonló beosztású (elv)társainál. Számos névtelen vagy névvel megadott levelet kapott magánemberektől, a legkülönbözőbb témákban és a legváltozatosabb stílusban, de általában az őszinte felháborodás okán.

A miniszter iratai közül most közlök egy névtelen levél. Szerzője az 1985-ös év végén egy, a komolyzenei életet átalakítani kívánó tervet háborodott fel, és e haragos levelét kiegészítette a hatalmi elit egyes képviselőinek vélt vagy valós ismeretbeli hiányainak véleményezésével, valamint elemezte benne a környező országokban élő magyarság akkori, igen nehéz sorsát is.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

A korszakbeli magyar, komolyzenét játszó zenekarok - *Bors Jenő*nek, a Magyar Hanglemezyártó Vállalat vezérigazgatójának szavai szerint - „jelentős mértékben lemaradtak attól a színvonalától, amely feltétlenül szükséges a magyar zenei kultúra nemzetközi hírnevének fenntartásához, valamint export-kötelezettségeink teljesítéséhez”. Többek között ezen az okok miatt az év közepétől folyamatosan készültek tervek a kívánt magasabb színvonal eléréséhez. *Petur György*nek, a Művelődési Minisztérium illetékes osztálya vezetőjének elképzelése szerint *Új Magyar Filharmonikusok* néven új, nemzetközi színvonalú zenekar jöjjön létre. Ezzel kapcsolatban a kérdés leginkább a Ferencsik János karmester által naggyá tett, ebben az évben az USA-ban koncertező Magyar Állami Hangverszenyzenekar (ÁHZ) megmaradása, vagy felosztása lett. Az év végére két tervezetben kristályosodtak ki a megújítási elképzelések: az ÁHZ vagy beolvadt volna ebbe az önálló költségvetésű szervezetbe, vagy továbbra is különállóan működött volna (vagyis ez utóbbi esetében eggyel növekedett volna a zenekarok száma). A terveket az ÁHZ és a Zeneművész Szakszervezet vezetői előtt - szóban - december 12-én ismertette Petur György. A szakmai közvélemény, valamint az így vagy úgy érintett zenekarok véleménye megoszlott az ügyben: az ÁHZ vezetői a megszüntetést elutasították, egyesek viszont támogatták azt, így például *Lakatos Éva*, az Országos Filharmónia múltból itt maradt igazgatója - feltételek teljesülése mellett - támogatta az elképzelést. Számos vita és tiltakozás után 1986 februárjára a Minisztérium levette a napirendről az elképzelést.

Ugyanebben az időszakban, vagyis a nyolcvanas években a ceaușescu-i, sovén-kommunista Romániában - a teljes románosítás jegyében - nagyon erős magyarüldözés folyt. A magyarok minden tekintetben hátrányban és negatív megkülönböztetésben részesültek, és folyamatos terror alatt éltek. A rendkívül nehéz helyzet azonban még mindig távol állt a névtelen szerző által felelőlegesen, az 1944-1945-ös *Maniu-gárdisták* által végrehajtott véres erdélyi magyarirtás eseményeitől. A magyar kormányzat növekvő aggodalommal és egyben elutasítóan figyelte a Ceaușescu-rezsim ténykedését, de a hivatalosan követett internacionalizmus ideológiája miatt beavatkozni nem akart, de nem is tudott volna.

Az ugyancsak megemlített korabeli Csehszlovákiában a romániai helyzethez enyhébb mértékben, de szintén nemzeti homogenizációs törekvések érvényesültek ekkoriban, amelyek főleg a magyar iskolák kétnyelvűsítésére, az asszimiláció és a szlovakizáció kiterjesztésére irányultak. Ez ellen *Duray Miklós* vezetésével jogvédő csoport alakult, és ebben az évben is vívta harcát a csehszlovák hatalom ellen. A hivatalos Magyarország meglehetősen néma maradt.

A levelet szerkesztett változatban, valamint digitális képként is közöljük. Az előbbi esetében a nyilvánvaló elgépéléseket javítottuk, az ékezetes betűk hiányát jelzés nélkül pótoltuk. Szögletes zárójelben oldottuk fel viszont egyrészt az utónevek hiányát vagy rövidítését, másrészt a tévesen írt vezetékneveket. A híresebbnek és ismertebbnek tartott történelmi személyek esetében lábjegyzetben magyarázatot nem adtunk, ellenben a kevésbé ismert, ill. a levélben kiemelten megjelenített személyekről és fogalmakról rövid bemutatást adtunk.

A dokumentumot a miniszter titkárságán megfelelően iktatták, majd irattárba is helyezték. Említést érdemel, hogy a beadványra a titkárságvezető kézzel rávezette azt a mondatot, mely szerint: „Köpeczi et. [elvtárs] látta!”.

Forrás

Levél

Miniszter Úr!

A Stúdió '85 legutóbbi adásában [popup title="Benda K[álmán]" format="Default click" activate="click" close text="Benda Kálmán (1913–1994) levéltáros, történész. Leginkább az újkori magyar művelődés- és politikatörténet kutatója volt."] történész burkoltan elmondta, hogy 1945 óta milyen történelemellenes, magyar

történelem ellenes aknamunka folyt ebben a szerencsétlen országban. Múltunk emlékeit tervszerűen irtotta Pártunk és kormányunk. Egy kalap alá vették [a] grófi rangjától megfosztott Széchenyi Istvánt, Batthyány Lajost Horthy mikulással [Miklós]. Pártbélyeget áruló szerencsétleneket kineveztek a munkásmozgalom régi harcosának. A világ leghülyébb és legnaivabb „politikusból”, az oroszok által kivégzett Kun Bélából nagy embert akarnak faragni. Landler [Jenő] szeretője, Éva néni (szegény jó lélek) elalszik a koncerteken. Most pedig egy Petur Gy[örgy] nevű hólyag a patinás és az egész világon ismert Magyar Állami Hangversenyzenekart, amelyet az öreg Buzi, de nagy muzsikussá tett világhírűvé, egyszerűen meg akarja szüntetni a kisebbik Fischer fiú kedvéért. Hiszen a másik Fischer, Ádám is szarik itt lakni, de jó volt vinni Amerikába a híres magyar zenekart. Itt, ahol 1965-ben 40 évi szolgálat után 2000 forinttal rúgták seggbe [a] tanáromat, ahol a takarítónők kiemelt nyugdíjat kap, mert a fia főkatona, olyan Cinege féle barom. Cinege [popup title="Czinege Lajos" format="Default click" activate="click" close text="Czinege Lajos (1924–1998) hadseregtábornok. 1960 és 1984. december 6. között a honvédelmi miniszter, ezt követően 1987-ig a Minisztertanács elnökhelyettese. Beszédeiben inkább a hadarva kiejtett „impirilista” kifejezést használta.”] legutóbbi beszédében „imperistákat” mondott 1985-ben. Ahol naponta nyalják ki valamelyik orosz seggét, ahol internacionalizmus címen szaporítják a nemzetiségeket, Romániában baltával fejezték le a magyarokat, szegény Kós Károly is alig tudott megmenekülni 1945-ben. Hogy ma mi van, arról jobb nem beszélni, mert hiába szorul ökölbe az ember keze. A hős szlovákok is vígan hamisítják a történelmet, pedig „Házat épít, rombol, krumplit eszik a tót, habár fekke baszik, ember sose volt.” Löwy Árpád áliás Réthy László.

Miniszter úr! Ön okos, művelt ember, csoda ebben a bandában, ne engedje ezt az újabb gyalázatot!!! Ne engedje elpusztítani az Amerikából most hazatért magyar értéket. Volt egy Petur Ilka, közepes színésznő, rokona talán ennek a csirkefogó értékpusztítóknak?

Tisztelettel:

Egy öreg hangversenylátogató, zeneimádó, nem nacionalista, de hazája értékeit megbecsülő vén magyar

1985. XII. 19.

Jelzet: MOL XIX-I-9-b-3230-1985. (Magyar Országos Levéltár, Kőpeczi Béla miniszter, 3230/1985-ös iktatószám). Eredeti, gépelt tisztázat.

Címkek:

[Kőpeczi Béla](#) ^[3]

[Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat](#) ^[4]

[Duray Miklós](#) ^[5]

Kiadás: 10. évfolyam (2010) 5. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/az_ordas_eszmekek_eledesenek_peldaja_a_nyolcvanas_evekbol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/az_ordas_eszmekek_eledesenek_peldaja_a_nyolcvanas_evekbol.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D20

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kopeczi-bela>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-hanglemezzgyarto-vallalat>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/duray-miklos>